

Adder

IVN-afdeling
Westerveld

Verschijnt tweemaal per jaar

Juni 2018 , jaargang 26, nr 1

IVN-Westerveld

Bestuursleden

Mariken Hornman	voorzitter
Ans Lutgerink	secretaris
Ria Duiven	penningmeester
Marja Generaal	algemeen bestuurslid
Marinus Jousma	algemeen bestuurslid

Secretariaatsadres:

	IVN – afd. Westerveld
	p/a Ans Lutgerink
postadres:	Tolweg 8
	7991 TC Geeuwenbrug
telefoon:	0521 345635
e-mail:	info@ivn-westerveld.nl
Internet:	www.ivn-westerveld.nl

Redactie:

Janke Santing, Ria Duiven, Adri van der Weyde, Jan Nijman

Bronvermelding foto's: Mariken Hornman, Ria Duiven, Albert Henckel, Siemen Dijkstra, Janke Santing, Barbara Mahler, Pixabay

Mailen met de redactie: redactie@ivn-westerveld.nl

In deze Adder:

Van het bestuur	4
Weekendje weg	5
Gediplomeerde gidsen van de Natuurgidsenopleiding	7
Siemen Dijkstra: natuurliefhebber en beeldend kunstenaar	8
Natuur en muziek, wat een klankrijke combinatie	12
Het bedwongen bos, een studie naar Nederlanders en	14
Kunstig vlechtwerk met wilgentenen	16
Albert Henckel over natuurfotografie	18
De kunst van het tuinieren	21
Into Nature	23

IVN-Westerveld Adder

Voorwoord

Cultuur en natuur staan is het thema van deze Adder. Vorig najaar al lieten we als redactie onze gedachten gaan over dat thema. Adri van der Weyde wilde een relatie leggen tussen klassieke muziek en natuur. Veel componisten hebben zich immers laten inspireren door de natuur, en vooral door vogelzang. Janke Santing wilde Siemen Dijkstra graag interviewen. En zo ontstonden er meer ideeën.

In deze Adder komen verschillende aspecten van cultuur en natuur aan de orde: gedichten, fotografie, schilderkunst, muziek en wilgenulechtwerk.

Natuurlijk hebben we ook aandacht voor meer aardse zaken. Zo kijken we even terug op de korte cursus over uitdagingen in de tuin, zijn er enkele mededelingen van het bestuur en zie je een foto van de 25 natuurgidsen die op 23 juni hun natuurgidsendiploma in ontvangst kunnen nemen.

Twee van die cursisten, Nelleke Jintes en Roel Pepping hebben beloofd een interessante avond te verzorgen in hun adoptieterrein: De Brunstingerplassen. We hopen velen van jullie te ontmoeten op vrijdagavond 20 juli.

Veel leesplezier,

Jan Nijman

Van het bestuur

Tekst Mariken Hornman

Ik geniet momenteel volop van de rabarber en de rode, witte en zwarte bessen uit mijn tuin. Van de kruisbessen ga ik volgende week een heerlijke kruisbessenvlaai maken. Kan bijna niet wachten. Gelukkig is het op dit moment heerlijk Hollands zomerweer. Regen en zon wisselen elkaar af. De regen helpt me om achter mijn pc te gaan zitten om dit stukje 'van het bestuur' te schrijven.

Terugblik

In maart hebben we een heel gezellig 'weekendje-weg' gehad naar Berg en Dal. Het was buiten erg koud en tegelijkertijd hartverwarmend met z'n allen. De organisatie, in handen van Bernadette en Joop Haverkort samen met Erna en Jan Hulshof, was uit de kunst. Met een heerlijke balans tussen alle leerzame en leuke activiteiten en de klets- en relaxtijd. Op de volgende pagina zie je een foto-impressie

Eind april/begin mei was er een boeiende en goed bezochte korte cursus over 'Uitdagingen in de tuin'. Over ziekten en plagen. Twee theorie-avonden en een excursie. Eén avond gericht op de moestuin en siertuin. De 2de avond kwamen vruchtbomen en struiken aan bod. De excursie ging naar de vruchtboomkwekerij De Vrolijke Noot.

Natuurgidsenopleiding.

Er is weer een hele nieuwe lichter natuurgidsen. 23 juni hebben ze hun diplom gekregen. Deze natuurgidsenopleiding is een gezamenlijk project geweest van IVN Hoogeveen, Natuurvereniging Zuidwolde en IVN Westerveld. Vanuit IVN Westerveld hebben Guido Nijland en Jan Nijman met veel inzet bijgedragen aan deze 1½ jaar durende opleiding.

Guido en Jan, bedankt voor jullie enorme inzet en enthousiasme!

Het boek over alle activiteiten in ons jubileumjaar is uit!

Het wordt heel goed ontvangen. Met lovende recensies. Zo een aantal citaten:

- 'Zet de berm in bloei voor de bij!' is een rijke inspiratiebron voor actieve vrijwilligersgroepen, gemeenten, groenbeheerders, scholen en tuinliefhebbers.'
- 'Van dit project is een praktisch en zeer leesbaar boek gemaakt inclusief een verwijzing naar een handige digitale werkmap met klant-en-klare handleidingen.'
- 'Het boek telt een honderdtal bladzijden en is eigenlijk een weergave en evaluatie van een project van IVN Westerveld. Dat hebben ze omgezet in een praktisch werk Het is een volledige handleiding om zelf aan de slag te gaan. Een leidraad als u zelf, al dan met een groep of de burens de armen uit de mouwen wilt steken in uw gemeente, maar ook op eigen erf en tuin

Boom

*Zoals een boom geen keuze heeft
om ergens te aarden
zijn onze wortels
een historische blinde vlek.
Zoals een boom
meegaand meet de seizoenen is,
worden we op een dag realistisch.
Zoals een boom koelte in de hitte geeft
ontstaat onze behoefte
aan bescherming en geborgenheid
Zoals een boom in de winter...
alleen en vergeten de winter trotseert
zijn we zo kwetsbaar
En zoals een boom,
zullen we op een dag vallen
of stevig staan en doorgaan.*

Amal Karam stadsdichter van Nijmegen

Bij het bezoekerspaviljoen Green Capital
Nijmegen

Excursie Stadsward Nijmegen

Nieuwe werkgroep Jeugd/Natuur op scholen

Afgelopen 2 jaar hebben we door onze jubileum-activiteiten intensief samen gewerkt met zowel de basisscholen als met de middelbare school. Dit heeft goede contacten opgeleverd en is een mooie ingang gebleken om de jeugd in onze gemeente te bereiken. Tijdens de ledenvergadering van afgelopen maart hebben we als bestuur het plan gelanceerd om een nieuwe werkgroep in het leven te roepen. Een werkgroep die de contacten met de basisscholen en middelbare school onderhoudt en de coördinatie van de hieruit voortvloeiende activiteiten op zich neemt. Op het moment dat ik dit schrijf hebben we net de opzet van het Diner-Parlant besproken. Tijdens deze bijeenkomst willen we met elkaar in gesprek gaan hoe en wat deze werkgroep gaat doen. Deze werkgroep kan nog veel meer leden gebruiken. Door een wat grotere groep is grote voordeel dat ieder kan doen wat hem of haar het meeste aanspreekt. Dus schroom niet en kom een keer praten of er iets bij zit wat je leuk vindt om te doen.

Nieuwe penningmeester

Op de ledenvergadering is onze nieuwe penningmeester geïnstalleerd. Ria Duiven, een oudgediende binnen het bestuur, is ons komen versterken. Jaren geleden is ze ook al eens penningmeester van onze afdeling geweest.

Nieuwe statuten.

Een ander punt tijdens de ledenvergadering was dat er een aanpassing van de statuten zal komen. Onze statuten zijn verouderd. Het Landelijk Bestuur van IVN heeft haar statuten gemoderniseerd en biedt alle afdelingen de mogelijkheid om tegen een gereduceerd tarief ook de afdelingsstatuten te

moderniseren aansluitend op de landelijke statuten.

AVG.

Per 25 mei 2018 is de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) van toepassing. Dat betekent dat er vanaf die datum dezelfde privacywetgeving geldt in de hele Europese Unie (EU).

Ook wij als kleine vereniging hebben hieraan te voldoen. Niet de leukste klus als bestuur maar wel belangrijk om rondom de privacy het goed geregeld te hebben. Inmiddels hebben alle werkgroep leden een mail gehad met aanwijzingen/verplichtingen in het kader van de AVG. Informatie over de AVG zal ook op onze website te vinden zijn.

Seizoensafsluiting.

Het jaar is alweer voor de helft voorbij. Vrijdagavond 20 juli hebben we onze seizoenafsluiting.

Twee kersverse natuurgidsen, Nelleke Jintes en Roel Pepping leiden ons rond in hun adoptieterrein: de Brunstinger Plassen. Ze hebben dat terrein in kaart gebracht. In de vorige Adder beschreven Roel en Nelleke dat ze er een rugstreeppad ontdekken. Het terrein is bijzonder de moeite waard is: het is weinig bekend, er komen dus weinig bezoekers, maar het is wel een terrein met alles erop en eraan qua landschap, bodem en water, planten, insecten, amfibieën en reptielen, vogels en zoogdieren, door al die groepen volop in gebruik. En juist 's avonds is daar veel te beleven...

En natuurlijk gaan we nakletsen onder het genot van een lekker hapje en drankje. Tot de 20ste juli.

Brunstinger plassen

Gediplomeerde gidsen van de Natuurgidsenopleiding

Op zaterdagmiddag 23 juni hebben ruim vijftientig cursisten hun diploma 'IVN Natuurgids' ontvangen. Ook onze afdeling heeft er weer een aantal nieuwe gidsen bij.

De cursisten hebben er in anderhalf jaar veel tijd ingestopt. Natuurlijk hebben ze veel natuurkennis vergaard. Ze zijn veel vaardiger geworden in het gidswerk en ze hebben er nieuwe vriendschappen opgebouwd. Maar de cursisten hebben met hun educatieve werkstukken ook mooie dingen gemaakt. Hieronder een greep uit enkele werkstukken waar vooral de cursisten van afdeling Westerveld aan bijgedragen hebben.

Onderwijsprogramma

Zo heeft een groep van vier cursisten – Mandy Pappot, Geert Huisman, Roel Pepping en Nelleke Jintes - een compleet opleidingsprogramma gemaakt voor een basisschool in Nieuw Balinge. In een kist zitten opdrachten voor zes jaar lang voor alle groepen van die basisschool. Kinderen leren hoe insecten in elkaar zitten, ze gaan zaaien of bouwen een insectenhotel. Ook andere cursisten maakten een educatief programma voor een school, zoals Joke la Roi uit Zuidwolde.

Bezoekerscentrum

Frits Witmer, Desiree Frederiks en Gina Fieten hebben zich gestort op het bezoekerscentrum in

Ruinen. Natuurmonumenten vroeg hen iets te bedenken voor kinderen zodat het centrum wat uitdagender zou kunnen worden. Het spel dat ze ontworpen hebben, bleek een gouden greep. Bij een test waren kinderen en ouders erg enthousiast.

Forest bathing

Adri van der Weyde heeft zich gestort op – hoe kan het ook anders – natuur en recreatie. Hij heeft twee natuureducatieve routes uitgezet vanuit Recreatiecentrum de Noordster. Wilma Thalen heeft educatieve activiteiten ontwikkeld voor een zorgcentrum in Ansen. En Menno Verhoef heeft zich gestort in 'forest bathing' of Shinrin Yoku. Een Japanse benadering waarbij je je onderdompelt in de boslucht. En Angelique van Dam, Hennie Kroes en Martine Dam die in Lhee en Dwingeloo wonen hebben zich samen gestort op educatieve opdrachten voor mensen op een zorgboerderij.

Het is de vierde keer dat de afdeling een natuurgidsencursus organiseert. Dit keer was dat samen met de afdeling Hoogetveen en de Natuurvereniging Zuidwolde. De natuurgidsencursus is de afgelopen jaren wat veranderd van opzet en heet nu Natuurgidsenopleiding.

Jan Nijman

Siemen Dijkstra: natuurliefhebber en beeldend kunstenaar

Siemen Dijkstra is beeldend kunstenaar en natuurliefhebber. Hij woont in Dwingeloo. Wie is Siemen en wat maakt hij? Voor de eerste Adder van 2018 met het thema kunst en natuur heb ik op 14 maart 's avonds een afspraak met Siemen Dijkstra.

Siemen Dijkstra is geboren in den Helder in 1968, maar groeide op in Pesse, een klein dorp bij Hoogeveen. Siemen is tekenaar en beeldend kunstenaar. Hij is fervent natuurliefhebber en kent vooral het Dwingelderveld goed. In het voorjaar liep hij met Casper Jansen op het Dwingelderveld. Jansen is een journalist van de Volkskrant die een jaar lang door Nederland loopt en hierover columns schrijft. Tijdens het gesprek voor deze Adder op 14 maart installeerden we ons aan de keukentafel in de grote boerderij in Dwingeloo. Kranten, tijdschriften en boeken worden aan de kant geschoven, koffie en thee ingeschonken, het gesprek kan beginnen.

Wanneer werd natuur belangrijk voor je? Zijn er jeugdervaringen of herinneringen aan natuur en landschap?

We gaan terug naar het geboortedorp Pesse. Samen met zijn vader zocht Siemen, een jongetje nog, stenen in Nuil, Drijber, bij Anholt, op Noordenveld en Smitsveen. Vader Dijkstra, leraar Engels, was amateur archeoloog. Vooral in het najaar als de boeren aardappels hadden gerooid en de stenen op een bult aan de kant hadden gegooid was dit mooi om te doen. Ze vonden materiaal uit het paleolithicum (periode van de neanderthalers) en het neolithicum (vooral scherven waaronder ook gebrande scherven). Vader Dijkstra vertelde veel over de stenen. Thuis was er een gevulde boekenkast over archeologie. Siemen kon zich erin verliezen. In de zomervakanties ging het Dijkstra naar Scandinavië en Engeland. Het Peak district en Lake district waren favoriete bestemmingen en ook daar werden stenen gezocht. Ook aan Ierland bewaart hij goede herinneringen. Spectaculair vond Siemen de Noordkaap in 1976/1977 toen dit nog niet zo'n toeristische attractie was.

Siemen vond stenen interessant omdat hij beseftte dat stenen van heel lang geleden waren. Hij kon erover fantaseren, verhalen bij verzinnen, ze hadden iets mythisch voor hem. Op school vond hij eigenlijk alleen aardrijkskunde en geschiedenis interessant. Talen interesseerden hem slechts omdat hiermee verhalen konden worden doorverteld. En natuurlijk tekenen.

Wat tekende je toen?

Hij kon zich als jongen in de lagere school leeftijd middagen vermaken met potlood en papier. De tekeningen van vroeger vertelden ieder een eigen verhaal. Zo kwam het dat hij getest werd op de lagere school omdat hij altijd naar buiten keek, daar gebeurde het voor hem. Je zou bijna denken dat hij een buitenbeentje was maar hij voetbalde en speelde zoals alle kinderen. In het bos en de natuur rond Pesse deed hij ervaringen op die hij zich altijd zal blijven herinneren zoals hutten bouwen en 'de eerste zoen'. De geur van de natuur uit zijn jeugd is onuitwisbaar.

Hoe ben je er toe gekomen om kunstenaar te worden?

Na het voortgezet onderwijs ging Siemen zoals hij al bedacht had naar de kunstacademie in Groningen. Hij wilde wetenschappelijk illustrator worden maar hij had geen exacte vakken op de MAVO gedaan. Tijdens de opleiding ontdekte hij dat hij een tekenaar was; vastleggen op papier wat je om

VAK 39. Dwingelderveld.
..HEIDE BLUIT WEER SANGEN..

Siemen Dykstra Wierpenheidsnede
Sept. okt. 2013. op. No.

je heen ziet. 'Het eigen landschap vastleggen'. De landschappen rond Groningen waren de eerste die hij vastlegde. Maar als hij eens per week naar huis ging om zijn was te brengen, zocht hij op vrijdagavond steevast de bekende vertrouwde plekjes op met de voor hem bekende geur. Kraloo en de Benders bult waren favoriet bij Siemen.

Hij studeerde af in illustratie en grafiek (houtsnede). Zijn afstudeerwerkstukken bestonden uit: pentekeningen, landschapstekeningen en grafiek.

Het hoofd kunstcollectie van de ING bank, die op alle kunstacademies werkstukken van afstuderende kunstacademie studenten bekeek, zag zijn talent en kocht in één klap alle pentekeningen. Hiermee had Siemen een ingang in de kunstwereld en kreeg uitnodigingen voor galeries.

Siemen bleef na de kunstacademie in Groningen

voor de lerarenopleiding. Een bijkomend voordeel was dat hij tijdens deze opleiding nog gebruik kon maken van de grafische werkplaats in het opleidingsgebouw van Minerva. Toen hij deze opleiding had beëindigd liet hij trots zijn vader het certificaat zien van zijn eerstegraads onderwijs bevoegdheid. Deze had veel langer voor deze bevoegdheid moeten buffelen.

Tijdens de lerarenopleiding ontdekte hij dat hij moest kiezen tussen lesgeven of kunstenaar zijn. Zijn begeleiders van de lerarenopleiding bevestigden dit. Zij hadden ervaren dat de hele dag lesgeven in combinatie met het nakijken van toetsen en werkstukken zoveel energie kost, dat tegelijkertijd leraar en kunstenaar onmogelijk is. Het gaat ten koste van het één of het ander. Als kunstenaar ben je je eigen medium om kunst te delen met anderen. In het onderwijs verspreid je je kennis via de leerlingen..

Met het advies van zijn begeleiders koos Siemen ervoor fulltime kunstenaar te worden. Lesgeven doet hij nu af en toe aan volwassenen.

Na deze studies werd het tijd om geld te verdienen. Naast de inkomsten uit verkoop, kon een kunstenaar maximaal vier jaar een beroep doen op de Wet inkomensvoorziening kunstenaars (WIK), een opvolger van de van de BKR regeling. In deze vier jaar kreeg je de tijd een eigen rendabele beroepspraktijk op te bouwen. Een slimme nieuwe gemeentebestuurder, afkomstig uit Rotterdam, kwam met het voorstel een ondernemerscursus voor kunstenaars aan te bieden. Op de ondernemerscursus kwam Siemen zijn part-

ner Elysia tegen. Hij kende haar uit het dorp omdat Elysia vaak wandelde op de Dwingeler Es met haar hond.

Samen probeerden ze hun kunst aan de man te brengen. Elysia was één van de kunstenaars die de huidige kunstmarkt aan het Spui in Amsterdam mee opgezet heeft zo'n 30 jaar geleden. Elysia maakte haar kunst in een studio met atelier naast het bezoekerscentrum in Ruinen. Een prachtige plek. Toen ze daar na 3 jaar door omstandigheden uit moest, er wat financiële armslag was, werd de stal van de boerderij van de ouders van Siemen verbouwd. Beneden het atelier en de werkruimtes, boven het woonhuis.

Trots wijst Siemen me op een lange grenen balk, schuin achter me, afkomstig uit Zweden. Degelijke bouw met pen/gat verbindingen. De oorspronkelijk bewoner moet oog hebben gehad voor kwaliteit en duurzaamheid. De galerie bestaat nu bijna twintig jaar. In de loop van de jaren hebben ze een trouwe klantenkring opgebouwd.

Hoe werd natuur/landschap een belangrijk thema in je werk? Inspiratiebronnen? Wat zijn je drijfveren?

De gelaagdheid van de houtsnede geeft de verdieping van het landschap weer. Het geeft een analyse weer in kleuropbouw. De kern/ziel van het landschap komt door het snijden en uit te sparen in het hout langzaam tot leven. Dit proces is voor Siemen even magisch als de natuur. Een houtsnede maken duurt lang en er is tijd nodig om het landschap te beschouwen. Siemen is geen schilder maar met de kleuren in de houtsnede komt er toch iets van het schilderen terug. Je zou een houtsnede ook kunnen beschouwen als een tekening in kleur. Door lichte en donkere lijnen komt er verdieping zoals in het landschap.

Inspiratiebronnen waren vooral de Scandinavische

kunstenaars. Hoewel bijna alle kunstenaars naar Barbizon in Frankrijk trokken in de 19e eeuw om daar elkaar te ontmoeten en van elkaar te leren vertaalden de Scandinavische kunstenaars dit anders dan kunstenaars elders uit Europa. De indentiteit van het landschap bleef bij hun mythisch. Hier zit een parallel met wat hij ervaarde bij het zoeken van stenen. Verder heeft hij een sterke drijfveer om de magie van een plek vast te leggen. In het begin van zijn kunstenaarschap was hij op zoek naar een goede plek om te tekenen in de natuur. Allengs ontdekte hij dat dit overal kon. Ook in een tekening van een gerooid lelieveld kun je je gevoel vastleggen. Dit kan versterkt worden door een tekst of een gedicht toe te voegen. In zijn kunst wil hij liefde voor het landschap uitdrukken. 'Landschap is emotie'.

En onthoud goed;

'Natuur is altijd sterker dan de mens'.

In het najaar geeft Siemen Dijkstra een lezing voor IVN Westerveld.

Janke Santing

Godlof dat onkruid niet vergaat

Godlof dat onkruid niet vergaat.

Het nestelt zich in spleet en steen.

Het breekt asfalt en beton

En bevolkt de voegen van de straat.

Achter de stoomwals valt weer zaad.

De berenklauw grijpt om zich heen

En waar de bom zijn trechter slaat,

Is de distel algemeen.

Waar hebzucht alles heeft geslecht,

Straalt het klein hoeblad op de vaalt.

Door de brandnetel aldus vertaald;

Gij die miljoenen hebt ontrecht,

Zij komen; uw berekening faalt.

Het onkruid wint het laatst gevecht.

(Ida Gerhardt, Vijf vuurstenen)

Dierengeluiden worden soms positief maar vaak negatief genoemd. We vinden de geluiden die dieren maken wel aardig maar niet alle geluiden spreken ons op dezelfde manier aan. Het zijn vooral de vogelgeluiden die ons erg aanspreken. Daarom ook zeggen we dat vogels zingen. Dat klinkt toch anders dan als we zeggen dat een koe loeit of een kikker kwaakt. Nou over de olifant zeggen we dan wel wat muzikaals want die trompettert.

We houden als mens wel van vogelgeluiden en we luisteren er meestal met plezier naar. Die vogelwijsjes, die zo afwisselend zijn in toonhoogten en intervallen, doen ons denken aan onze eigen muziek. En er zijn dan ook heel veel componisten die dankbaar gebruik gemaakt hebben van de prachtige zang van vogels en die verwerkten in hun eigen composities. Dat gebeurde niet alleen in onze eigen westerse culturen maar over de hele wereld zijn er muzikmakers en muziekminnaars die dierengeluiden integreren in hun muziek.

Voor dieren is hun 'muziek' een van de belangrijkste strategieën om te overleven. Dat geldt al voor het jonge dier die met zijn geluid de aandacht vraagt van de ouders. Zelfs in het ei wordt al geluid geproduceerd. Maar als je in de ochtend in het bos naar een geweldig concert van zo veel verschillende vogels luistert dan realiseer je je hoe belangrijk hun muziek is als communicatie-instrument. Eigenlijk net als mensen want

ook bij ons is muziek een manier van communiceren.

Als het gaat om muziek zijn de vogels natuurlijk het meest opvallend. Hun manier van communiceren klinkt ons als muziek in de oren. Maar vogels zijn bepaald niet de enige diersoort die concerten geeft: Gibbons in tropische regenwouden, maar ook vele soorten insecten en amfibieën blijken een aardig nootje mee te kunnen zingen. Luister maar eens naar het gezoem van een mug 's avonds of 's nachts in je slaapkamer.

Misschien ga je wel eens naar een concert en luister je naar schitterende klassieke muziek. Componisten kleuren hun klanken en wij genieten er van. Hoewel ik mij geen leven zonder muziek kan en wil voorstellen, is het geen noodzaak tot overleven voor mij. Hoe anders is dat voor de dieren. Hun muziek, hun zang en geluiden zijn nodig want anders vind je geen partner of kun je constant je buurman uit de tuin jagen.

Al vanaf de eerste stappen van onze rondwandeling als mensen op deze aarde is er sprake van een wisselwerking tussen onze eigen muzikale of vocale uitingen en de geluiden in onze leefomgeving. En we gebruiken de geluiden van de natuur, de geluiden die dieren maken in onze eigen muzikale uitingen. Dieren- en mensengeluiden vullen elkaar aan en vormen een geweldige combinatie van klanken op onze wereld. Wij imiteren met onze muziek de geluiden van de dieren maar er zijn ook dieren die de geluiden die wij mensen maken met onze stem, of met de apparaten die we gebruiken, feilloos imiteren. Voorbeelden te over van inheemse volkeren die vogelgeluiden in hun muziek stoppen.

Veel Westerse componisten hebben zich bijvoorbeeld door vogelgeluiden inspireren. Antonio Vivaldi eerde in *Il Gardellino* de goudvink, in het allegro van Mozarts *Spatzenmesse* doen de violen aan het getsjilp van mussen denken en de merels inspireer-

den Franz Schubert en Joseph Haydn tot mees-
terwerken.

Misschien weet u dat de eerste vijf noten van Beethoven's vijfde heel erg lijken op het thema van de Geelgors. De roep, of als u dat liever zegt, de zang van de koekoek horen we in heel veel muziek terug. Het lijkt wel als je het thema natuur en muziek aansnijdt dat het ook over die vogel altijd gaat als zijnde synoniem met 'natuur' of 'vogels'.

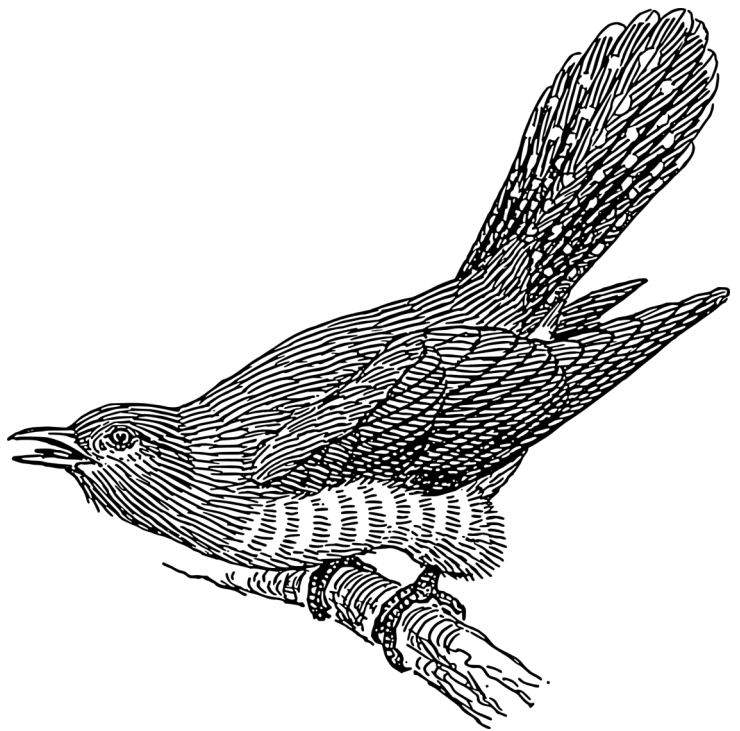
Maar natuurlijk is daar ook de razend populaire nachtegaal. De Italiaanse componist Respighi ging daarbij zo ver dat hij in zijn compositie 'De Vogels' zelfs een opname van een nachtegaal liet horen, terwijl hij met de andere 'vogels' toch duidelijk heeft bewezen zijn vak als componist te verstaan.

Maar er zijn ook vogels die bijvoorbeeld een autoalarm, een scheidsrechtersfluit en een motorzaag nadoen. Zoek maar eens op YouTube naar 'Begging for Love" Lyrebird mimics car alarm, human speech and courtship act' (of typ tinyurl.com/beggingforlove in de adresbalk) Of verbaas je als kijkt op tinyurl.com/krankzinnigekettingzaag.

Het is geen wonder dat er zoveel dieren klinken in klassieke muziek. Dieren, vooral vogels, zongen en maakten al muziek, lang voordat mensen op dat idee kwamen en olifanten kunnen al miljoenen jaren trompetteren. Als Mozart, Beethoven of Mahler een symfonie componeerden en 'de natuur' wilden laten horen, dan lieten ze de instrumenten vogels nadoen. En het is de Franse componist Olivier Messiaen die in zijn composities zelfs hele zwermen vogels laat kwetteren. En luister eens naar de Zesde symfonie 'Pastorale' van Beethoven. Geweldige muziek waarin je zeker de storm en bliksem en onweer en vooral de koekoek herkent.

Klassieke componisten hebben speciaal voor kinderen ook muziek met dieren geschreven. Prokofjev maakt in Peter en de Wolf een rondgang langs de instrumenten in het orkest. De fluit zingt als een vogeltje, de hobo doet een eend na, de klarinet een kat en de hoorns huilen als wolven.

In Le carnaval des animaux (Het carnaval der dieren) laat de Franse componist Saint-Saëns nog

veel meer dieren horen, zoals de leeuw, kippen en hanen, snelle dieren en langzame, zoals schildpadden, de olifant, kangoeroes, de zwaan en zelfs vissen.

De koekoek hoor je natuurlijk ook in Het Carnaval der dieren. Die is de favoriet van de componisten vanwege de onmiddellijke herkenbaarheid van zijn tweetonige liedje koe-koek, koe-koek.

Bij Mahler komt de koekoek twee keer voor, aan het begin van de Eerste symfonie en in een lied waarin de koekoek en de nachtegaal een zangwedstrijd houden. De ezel is het jurylid en die laat de koekoek winnen. Zó dom is de ezel dat hij niet hoort hoe veel mooier en ingewikkelder de nachtegaal kan zingen. Mozart had een spreekwoord die een stukje uit een pianoconcert kon nafluiten, maar sommige tonen net iets veranderde.

Ga eens op ontdekkingsreis in de klassieke muziek en zie, hoor en voel hoe de natuur de muziek heeft beïnvloed en merk hoe bijvoorbeeld vogels worden beïnvloed door de geluiden die wij maken.

Gebruik YouTube op je tocht want er is zoveel moois te zien en te horen,.

Ik beloof je een prachtige ontdekkingsstocht. Geniet er van en als je vragen hebt ben ik graag beschikbaar.

Adri van der Weyde

Natuur is voor tevreden en of legen.

En dan: wat is natuur nog in dit land?

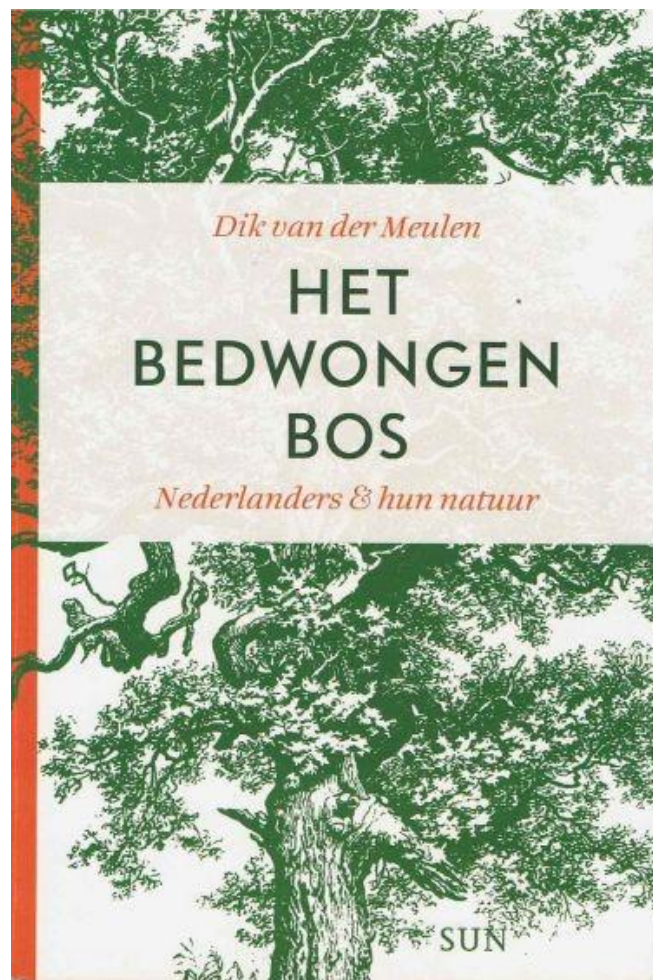
Een stukje bos, ter grootte van een krant,

Een heuvel met wat villaatjes ertegen.

De eerste vier regels uit 'de Dapperstraat' van J.C. Bloem lijken het motief voor Dik van der Meulen die in 2009 met zijn boek 'Het bedwongen bos' op zoek ging naar de verhouding tussen Nederlanders en hun natuur. En hoewel hij dit boek bijna tien jaar geleden publiceerde, merk je in de inleiding al hoe actueel die vraag is wanneer hij een bezoek aan de Oostvaardersplassen beschrijft. Nadat dit natuurgebied per ongeluk was ontstaan, bedachten ecologen een manier om het unieke karakter van de Oostvaardersplassen te bewaren. Grote grazers moesten het gebied open houden. Er werden heckrunderen, koniks en edelherten geïntroduceerd. 'Het landschap is open en weids gebleven,' zo schrijft Van der Meulen. 'Een lustoord zijn de Oostvaardersplassen voor de grazers alderminst, gezien de kadavers die werkelijk overal liggen.'

In meer dan 300 bladzijden tekst beschrijft van der Meulen de ontwikkeling van de Nederlandse natuur en de rol van de mens erin. Om te ontdekken hoe oernatuur er uit gezien kan hebben gaat hij op reis naar Bialowieza, het oerbos waar we als IVN-afdeling in 2014 ook zijn geweest. Dat bos is indrukwekkend, schijft hij, met wisenten, zomereiken die meer dan 500 jaar oud zijn en een weelderige kruidenlaag van daslook, lievenvrouwenbedstro, salomonszegel, zevenblad en – misschien het mooist van allemaal – knikkend nagelkruid (*Geum rivale*).

Zo'n bos vind je in Nederland niet meer. Het verdwenen Beekbergerwoud, net onder Apeldoorn, moet een vergelijkbare indruk op bezoekers hebben gemaakt. In het tweede hoofdstuk van zijn boek gaat hij uitvoerig in op de ondergang van dit bos. Zo beschrijft hij dat de boomkweker Jan Wttewaal het woud meerdere malen bezocht tussen 1833 en 1835. Hij werd geïmponeerd door de gigantsiche zwarte elzen en de onderbegroeiing die bestond uit planten als

de slanke sleutelbloem, de grote keverorchis en de waterviolier en hele velden van het knikkend nagelkruid 'misschien wel het mooiste en zeldzaamste plantje van heel Nederland', zo schrijft Van der Meulen.

Uitvoerig staat hij stil bij het proces dat leidde tot de sloop van dit eeuwenoude woud. De mensen in de omgeving van het woud woonden in hutten en leefden in armoedige omstandigheden. Het woud zelf konden ze nauwelijks te gelde maken, want het was ondoordringbaar. Omdat het een vierkante kilometer potentiële landbouwgrond was, werd in 1869 besloten het bos te veilen. Barend van Spreekens, een gefortuneerde Velpenaar zag wel wat in dit bos en kocht het voor f 111.005,61. Al snel begon hij met de ontginning van eht bos. 50 arbeiders togen vanaf 1 november 1869 aan het werk en begonnen te graven met een ringsloot. Een weg werd aangelegd. Al spoedig startte de houtverkoop en op 10 juni 1871 viel de laatst boom van

het woud.

De sloop van het woud kwam net iets te vroeg, want vanaf 1870 begon het natuurbewustzijn te groeien. Frederik Willem van Eeden beschreef in 1886 zijn beroemde botanische wandelingen in de bundel 'Onkruid'. Hij was het die voor het eerst het begrip natuurmonument introduceerde. In die tijd van groeien natuurbewustzijn, groeide Jacobus Pieter Thijssse op. Thijssse, geboren in 1865, trok in zijn jeugd vanuit Amsterdam vaak naar buiten om vogels te zoeken en zich over vlinders en bloemen te verbazen.

Van der Meulen besteedt een belangrijk deel van zijn boek aan het werk van Thijssse. Nadat hij in 1893 Eli Heimans leerde kennen publiceerden ze verschillende boekjes over natuur. Nadat Ericus Verkade in 1900 in bezit kwam van een grote verzameling Duitse plaatjes, benaderde hij Thijssse om teksten te maken voor boeken waarin mensen die plaatjes konden plakken. Van der Meulen denkt dat Thijssse zich aanvankelijk verzette tegen het schrijven voor de reclame, maar zijn vriend Piet van Tienhoven wees hem er op dat dit een uitgelezen kans was om de natuur onder de aandacht te brengen.

Het werd een succesvolle reeks, de uitgaven worden nog steeds gewaardeerd. Maar Thijssse deed meer. Lang staat Van der Meulen stil bij zijn inspanningen om het Naardermeer te behouden. Na een aantal mislukte pogingen om het meer droog te leggen, had de gemeente Amsterdam bedacht dat je daar het huisvuil kon storten. Voor Thijssse was dit een stap te ver. Hij richtte de vereniging Natuurmonumenten op en zorgde dat het Naardermeer behouden bleef.

In de loop van het boek belicht Van der Meulen nog verschillende ingrijpende ontwikkelingen: de inpoldering van de Zuiderzee, het verdwijnen van het natuurgebied 'de Beer' dat nu verzwolgen is door Europoort en de Tweede Maasvlakte, en gasboring in de Waddenzee.

Gelukkig is nog niet alles verdwenen, constateert Van der Meulen. En er is nieuwe natuur ontwikkeld. Aan het eind belicht hij de herintroductie van diersoorten zoals de wisent, discussie over inheemse en exotische boomsoorten en de wolf. Als de wolven komen, moet de bevolking er op worden voorbereid zeggen experts in het boek.

'Het is nog theorie, maar volgen wolvenkenners zal dat veranderen', schreef hij. Dat de wolf inmiddels al verscheidene keren in ons land gezien is, kon Van der Meulen in 2009 nog niet weten.

Het bedwoneng bos, ISBN: 9789085067047, 2009, uitg. Sun.

Verwachting

Weet gij het ook de ganse nacht?

De vogels komen. Aan een geuren
- van wind, van water?- valt te speuren
hoe 't lage land een komst verwacht.

Morgen het teken aan de lucht
- een frons, een lijn, een krimpand wolken-
en dan, bui van geluid, een vlucht
die dalen gaat: de vogelvolken.

En wéér staan in verwondering
wij tussen dit gevleugeld sneeuwen;
morgen- dan zijn wij, lieveling,
het eerste paar van duizend eeuwen.

Ida Gerhardt

Uit: Buiten Schot

De Bezige bij 1947

Kunstig vlechtwerk met wilgentenen

Barbara Mahler is geboren in Zuid-Duitsland, een streek met veel natuur. De moeder van Barbara heeft haar liefde voor de natuur voorgeliefd/overgedragen, haar vader zijn waardering en interesse in het ambacht. In 2001 deed ze haar eerste cursus mandenmaken en sindsdien is ze verknocht aan vlechtwerk. Barbara noemt zichzelf de takkenvrouw. Ieder vlechtwerk is uniek en daagt haar steeds weer uit tot creativiteit. Ideeën haalt ze vooral uit de natuur.

Op 23 april 's avonds heb ik een afspraak met Barbara over het thema kunst en natuur voor de Adder. Het interview vindt plaats in haar werkschuur. Het ruikt er naar hout en takken, overal staan en hangen manden en ander creatief vlechtwerk. Het voelt er nog aangenaam warm van de zon van overdag. Het meubilair is op hoogte om goed te kunnen vlechten, lage tafels en krukken.

Wanneer werd natuur belangrijk voor je? Zijn er ervaringen of herinneringen aan natuur?

De streek waar Barbara werd geboren in Zuid Duitsland was landelijk. Haar opa was een kleine boer met een paar koeien, een varken en kippen. Iedere week kwam ze bij opa op de boerderij. In het dorp werd centraal brood gebakken. Er was de afspraak dat bij toerbeurt takken werden geleverd om de oven te kunnen stoken. Als de opa van Barbara aan de beurt was werden er takkenbossen verzameld en bij elkaar gebonden met wilg. Er was

één dorpsbewoner die gebruiksmanden maakte en verkocht, vooral voor de kersenpluk. De mandenmaker had kennis van de materialen. Welke wilgensoort gebruik je om een goed hengel te maken en wat kun je goed gebruiken voor een witte mand. Er was veel respect voor het materiaal.

Hoe ben je in de ban geraakt van het vlechtwerk?

Barbara was in 2001 op vakantie met haar gezin in Drenthe toen ze een meneer op leeftijd zittend op de grond manden zag vlechten, op een ambachtenmarkt. Korte tijd daarvoor had ze een boek gekregen over vlechtwerk. Ze volgde een cursus mandenvlechten en zo raakte ze langzamerhand verknocht aan het vlechtwerk. Er zijn weken dat ze 20-25 uur aan het vlechten is. Barbara vertelt dat ze zo in een flow kan raken dat ze de tijd vergeet en geen tijd vrij

maakt om eten te maken. Gelukkig is er een supermarkt in het dorp met kant en klaar maaltijden.

Beïnvloeden natuur en vlechtwerk elkaar? Of andersom?

Wilg is een natuur product en als mandenmaker moet je goed samenwerken met de wilg. Barbara vertelt een anekdote dat ze een workshop broedkorf maken had afgesproken en haar wilgentakken in het water lagen om soepel te worden. Vanwege de kou was dit water bevroren. Met kunst en vliegwerk en zeer koude handen kwam het toch goed en kon de workshop doorgaan. Dat maakt het spannend.

De koninklijke familie in Engeland had rammelaars van vlechtwerk met kiezelstenen. Ieder kind had er één.

Barbara haalt inspiratie uit de natuur voor vormen, kleuren en materiaal. Voorbeeld hiervan is een tak van de kronkelwilg als hengel voor een mand. De spiraalvorm gebruikt ze veel omdat je deze vorm in de natuur vaak ziet. Als je goed in de natuur rondkijkt komen de ideeën vanzelf. Ieder voorwerp die ze maakt is uniek. Ze bedenkt niet van te voren hoe het eruit moet gaan zien, het ontstaat al werkend. Ze wijst me op de vorm van een mand die qua vorm van breed naar smal en dan weer breed wordt, zoals een stam van een boom.

Is vlechtwerk kunst?

De voorwerpen die Barbara maakt hebben een gebruiksfunctie. Daarom valt vlechtwerk onder kunstnijverheid. Kan het ook kunst zijn? We komen er niet goed uit. Barbara doet mee met de Open Ateliers in Dwingeloo dus u kunt zelf gaan kijken en een mening vormen.

Wat brengt het je?

Barbara vindt het heerlijk bezig te zijn met haar handen. Tijdens het vlechten moet je focussen waardoor er geen ruimte is na te denken over ingewikkelde problemen zodoende komt er ruimte in je hoofd. Het doet beroep op spierkracht, je moet soms veel takken bij elkaar houden en het levert resultaat op. Tijdens workshops met kinderen is het verbazingwekkend hoe drukke kinderen zo lang achter elkaar bezig kunnen zijn met vlechten en er rustig van worden. Vlechtwerk daagt je uit.

Barbara heeft twee groepjes die samen vlechten bij haar in de schuur. Het is mooi hoe er wordt samengewerkt en oplossingen worden gezocht voor problemen. Op demonstraties en markten zijn er vaak leuke contacten en gesprekken. Barbara voelt dat ze steeds beter wordt in de beheersing van het ambacht. Ze maakt tegelijk ook voorbehoud want je bent er nooit mee klaar. Er zijn veel landen die ieder hun technieken kennen en die blijven uitdagen bijvoorbeeld Deense of Franse vlechttechnieken.

Wat zou je nog graag willen leren?

Mijn doel schuift steeds verder op en ik wil nog steeds beter worden en me blijven ontwikkelen. Hiervoor zoek ik leermeesters op en volg bij hun cursus. Bij de start van een nieuwe techniek voel ik me je dan weer onhandig. Dit leren geeft vol-doening en plezier. Het is nooit klaar.

Meer informatie vind je op
www.detakkenvrouw.nl

Janke Santing

Onder de appelboom

Ik kwam thuis, het was
 een uur of acht en zeldzaam
 zacht voor de tijd van het jaar,
 de tuinbank stond klaar
 onder de appelboom

ik ging zitten en ik zat
 te kijken hoe de buurman
 in zijn tuin nog aan het spitten
 was, de nacht kwam uit de aarde
 een blauwer wordend licht hing
 in de appelboom

toen werd het langzaam weer te mooi
 om waar te zijn, de dingen
 van de dag verdwenen voor de geur
 van hooi, er lag weer speelgoed
 in het gras en verweg in het huis
 lachten de kinderen in het bad
 tot waar ik zat, tot
 onder de appelboom

en later hoorde ik de vleugels
 van ganzen in de hemel
 hoorde ik hoe stil en leeg
 het aan het worden was

gelukkig kwam er iemand naast mij
 zitten, om precies te zijn jij
 was het die naast mij kwam
 onder de appelboom, zeldzaam
 zacht en dichtbij
 voor onze leeftijd.

Rutger Kopland

uit: 'Onder het vee'

Uitgeverij G.A. van Oorschot, Amsterdam 1966

Albert Henckel over natuurfotografie

Wat is fotografie veranderd sinds ik 47 jaar geleden begon met fotograferen. Ik ben als 11 jarige begonnen met een camera die we van familie kregen. Een Agfa Box Spezial. Een vierkante dooscamera met een vrij eenvoudige techniek. De filmhouder is een soort platte koffiefilter waar een 6 cm zwartwit filmpje met 12 opnames omheen werd gespannen. Transport van de film middels een draaiknop. In een rond venstertje verscheen dan de nr. van de opname. Deze camera heeft ook al een diafragma die te bedienen valt met een staafje die je in en uit kan schuiven met daarop drie verschillende ronde gaten waar het licht dan door heen valt. De zoeker zijn twee venstertjes waar je van een afstand doorheen kan kijken. Eén voor horizontale en één voor verticale opnames.

Ik heb hem nog steeds, hij staat in de kast. De foto's die ik daarmee heb gemaakt koester ik. Het zijn tastbare herinneringen uit mijn jeugd.

Inmiddels diverse camera's, technieken, analoog, digitaal en lenzen later fotografeer ik nog steeds met plezier. Mensen die mij kennen zien mij vaak met camera en weten dat ik voornamelijk natuurfoto's maak. Dat zal ook wel wat met mijn werk als boswachter te maken hebben.

Ook het delen van beelden is anders geworden. Vroeger maakte je er lang niet zoveel en plakte je

ze eventueel in een album. Delen deed je door middel van een lezing. Er waren in de analoge tijdperk ook nog niet zoveel natuurfotografen. Sinds de intrede van digitale fotografie, internet met haar diverse vormen van sociale media en natuurlijk smartphones met steeds beter wordende camera's, zijn er nog nooit zoveel foto's gemaakt. Het worden er steeds meer. Op internet kun je zelfs een site vinden waarop je kunt zien waar veel foto's worden gemaakt. Dit komt doordat de locaties van camera's gekoppeld kunnen zijn met internet.

Zelf heb ik nu een aantal camera's in gebruik, en fotografeer ik met mijn smartphone. Als ik bewust het veld in ga om te fotograferen heb ik meer spullen mee. Een heel gewicht met de verschillende lenzen, camera's en statief. Het voordeel van meerdere camera's is dat je niet steeds van lens hoeft te wisselen. Maar inmiddels zijn er goe-

de camera's met redelijke zoomlenzen. Het is maar net wat je wilt. En de prijzen zijn heel divers. Een goede camerazaak kan je hierin adviseren.

En dan de natuur in om te fotograferen. Waar moet je op letten?

Het ligt er een beetje aan wat je wilt fotograferen. Ga je voor het landschap, planten of dieren. Dit betekent niet dat je nu overal mag komen. De terreineigenaren hebben natuurlijk toegangsregels en als natuurfotograaf wil je niet dat je iets verstoord of beschadigt.

Om niet op te vallen kun je een schuiltent, camouflagenet of kleding gebruiken. Je hebt wat geduld nodig maar de resultaat is er naar. Ook de auto is een redelijk goede schuilgelegenheid om vanuit te fotograferen. Een rijstzak en camouflagenet (voor het raam waar je zit) kan hierbij helpen.

Een statief is handig bij slechte lichtomstandigheden en lange sluitertijden. Maar dan moet het onderwerp natuurlijk niet bewegen.

Een groothoeklens is geschikt om iets in beeld te krijgen zonder dat je een heel eind achteruit moet.

Een macrolens is handig om planten en dieren van dichtbij te fotograferen.

Een telelens (soort verrekijker) is om iets ver weg dichtbij te krijgen. Vooral in gebruik bij het fotografe-

ren van dieren.

Een zoomlens is een combinatie van verschillende lenzen waardoor je wat meer mogelijkheden hebt.

Camera's en lenzen heb je in alle soorten, maten, gewicht en prijzen. Kijk eerst waarvoor je het wilt gebruiken. Laat je vooral adviseren. En bedenk wel hoe meer je meeneemt hoe zwaarder het wordt. Ook de techniek van een camera kan zeer uitgebreid zijn. Moderne camera's bezitten zoveel mogelijkheden en toch zetten veel mensen hem vaak op automatisch.

Ook als je digitale foto's hebt gemaakt kun je die op de computer nog heel wat aanpassen. Er zijn diverse bewerkingsprogramma's te koop waarmee je heel wat mogelijkheden hebt om je ideale foto te maken.

Maar wat ik het belangrijkste vind is wat voor materiaal je ook gebruikt geniet van het fotograferen op zich. De mooiste foto's zijn de herinneringen waar je later met plezier naar terug kijkt.

Albert Henckel

Dwingelderveld

Havelterberg, foto aAlbert Henckel

Dwingelderveld, foto Albert Henckel

Lheebroekerzand, foto Albert Henckel

De kunst van het tuinieren

Tekst Ria Duiven

In de laatste korte cursus, uitdagingen in de tuin, heb ik geleerd dat onkruid niet alleen onkruid is, maar ook eetbaar kan zijn. Een tuin die niet helemaal strak en netjes is, is heel goed voor de biodiversiteit. Ruige hoekjes in de tuin zijn verblijfplaatsen voor nuttige insecten. Die biodiversiteit is dan weer goed om ziekten en plagen beheersbaar te houden wat een belangrijk onderdeel is van een natuurlijke manier van tuinieren. Ziekten en plagen zijn er altijd maar het is de kunst om een goede balans te hebben in je tuin zodat ziekten en plagen zich beperken tot een omvang waarvan je geen hinder hebt en je vooral kan genieten van de opbrengst van je eigen moestuin.

Op de eerste cursusavond komt Mirjam Weisscher ons vertellen over de moestuin. Zelf woont ze op het Smakelijk Erf in Nieuw-Amsterdam. Ze is verbonden aan VELT. Het is een Vlaamse vereniging voor ecologisch leven, koken en tuinieren. Er zijn ook een aantal Nederlandse afdelingen. Cursussen, boeken, het tijdschrift "Seizoenen" en open dagen van tuinen zijn activiteiten. Velt richt zich op de particulier en is tegen het gebruik van pesticiden. Het is niet nodig voor een geslaagde teelt. In de moestuin kan je preventieve maatregelen nemen. Verder is het belangrijk dat iedereen onbezorgd kan genieten van de tuin en dat kinderen er gewoon kunnen spelen. Mirjam heeft veel tips en allerlei adviezen.

Vruchtwisseling

In een gezonde moestuin is er vruchtwisseling om problemen te voorkomen. Kies bij aardappelen een ras als Alouette, Carolus en Vitabella dat bestand is tegen phytoftora. Wat meer afstand tussen de planten en teelt op ruggen is bevorderlijk voor een gezond gewas. Compost is het zwarte goud in de tuin. Paardenmest en blad is uitstekend om samen te composteren. In lavameel zitten veel voedingsstoffen. Mulchen met blad is goed als bodembedekker in de winter. Groenbemesters zijn goed te gebruiken om op tijdelijke open plekken de grond te bedekken.

Phacelia is een groenbemester en tevens een mooie plant voor de bij. Winterrogge kan de bodem snel bedekken. Koester de natuurlijke vijanden in je tuin en laat de natuur voor je werken. Slakken kun je met bier vangen. Schelpen rondom planten helpen tegen vraat. Ze geeft de tip om een deel van het gazon niet te maaien. Dit is heel gunstig voor de biodiversiteit. Ecologisch tuinieren is slim tuinieren. Het is haar advies om te kijken wat de natuur doet en werk daaraan mee.

Op de tweede cursusavond vertelt Harrie van Noort dat hij meer dan 40 jaar geleden is gestart met het bedrijf de Vrolijke Noot in Wapserveen. De start was op een perceel grasland. Er is nu teelt van fruit- en notenbomen, een blauwe bessenkwekerij en op het terrein zijn vele soorten fruitbomen te zien. In het begin wel plagen gehad, maar die zijn nu niet meer zo erg. De schade is beperkt. Het komt nietmeer voor dat er nauwelijks of geen opbrengst is.

Er zijn allerlei soorten plagen te onderscheiden. Meteorologische plagen als vorst kan ervoor zorgen dat er nauwelijks vruchtzetting is.

Een andere plaag is het ree die soms met 5 a 6 stuks op het bedrijf vertoeven. De bokjes schuren met hun hoorns langs de stam zodat de bast eraf gaat. Hieraan kunnen bomen doodgaan. Hiertegen kan je ze wel beschermen. Woelratten vreten graag wortels van fruitbomen waar vooral jonge fruitbomen veel last van kunnen hebben. De dassen maken gaten door het opgraven van muizenholen.

Er is een torenvalkkast en er zijn meerdere roofvogels zoals de buizerd, sperwer en havik die de muizen in toom houden. Slakken in fruitbomen zijn overigens niet schadelijk. Groene appeltakluis wel. Mezen vinden deze lekker. Luizen hoeft je niet bestrijden want deze worden opgegeten door het lieveheersbeestje en met name door het larfje. Oorwurm is ook een goede bestrijder van luis. Overdag kruipen ze graag ergens onder. Een omgekeerde opgehangen bloempot met wat stro of gedroogd gras is een aantrekkelijke verblijfplaats. Fluitenkruid trekt veel zweefvliegen aan die goede natuurlijke bestrijders zijn. Heel veel plagen kun je voorkomen door wat ruigte in de tuin. Een bloemenweide is gunstig om allerlei beestjes aan te trekken en ziet er ook leuk uit.

Vruchtboomkanker is een schimmel die zoveel mogelijk weggehaald moet worden. Door het uitkrabben van kanker voorkom je de vorming van sporen. Schurft is een andere vervelende schimmel. Verder is eind april of begin mei een goede tijd om nog wat waterloten weg te halen. Wel een aantal laten zitten voor een goede assimilatie.

Compost

Een keer compost en mest bij de fruitbomen is goed, zeker als je arme grond hebt. Alleen grasmaaier en alles weghalen maakt de grond te arm voor fruitbomen. Je kan ook tussen de bomen rode klaver inzaaien of om en om maaier kan ook. Belangrijkste tip van Harrie: zorg voor biodiversiteit dan heb je minder last van plagen.

Tijdens de excursie bij Harrie zien we allerlei plagen: uitval door nachtvorst, vraat tussen de nerven van het blad door de bessenbladwesp, bobbeltjes in het bovenste blad door de luis, gal-mijten in de druif, zwart blad in de vorm van een sigaar door bladrollers (rups nachtvlinder),

perzikkrulziekte is een schimmel die op jonge blaadjes zit.

Op de foto is ridderzuring te zien met het zuringhaantje en de eitjes. Ze vreten flinke gaten in het blad van de zuring. (foto erbij plaatsen van het zuringhaantje en wellicht nog wat snijden in deze foto om het haantje en de eitjes beter te kunnen zien en de handen minder? Zie bijlage)

Impressie van een cursist

Anita is lid van de volkstuinvereniging Oosterwolde. Ze zit in het bestuur en geeft voorlichting aan de medetuinders. Zelf heeft ze ook een volkstuin en is ze geïnteresseerd in het werken zonder gif. Ze gebruikt zelf niets. De nadruk op het niet te druk maken overal over in je tuin heeft ze als een soort bevestiging ervaren dat ze nu al goed bezig is. Veel mensen willen het er graag netjes uit laten zien op de tuin maar deze mening vraagt om herziening. Ze vindt het een goed idee om de biodiversiteit op de tuin te versterken door te stimuleren dat er wat blijft staan.

In de zuidwesthoek van Drenthe, tussen Frederiksoord en Holtingerveld, vindt van 1 juli tot 16 september 2018 de beeldende kunstroute Into Nature plaats. “Een unieke manifestatie met internationale uitstraling die bijdraagt aan een moderne invulling van het imago van Drenthe”, zegt Marieke Vegt, directeur van Stichting Kunst & Cultuur en voorzitter van de Stichting Into Nature.

Het thema van de kunstroute is ‘Out of darkness’. Het Holtingerveld, misschien wel het donkerste stukje van Nederland, is een startlocatie. De andere startlocatie is gelegen in Frederiksoord, het centrum van de Maatschappij van Weldadigheid, waar arme mensen in de 19e eeuw een tweede kans kregen. Verlichting tegenover duisternis en maakbaarheid tegenover ongereptheid. Het landschap van Drenthe inspireert met dit prachtige contrast.

Op de 4 kilometer lange wandelroute en 30 kilometer lange fietsroute laten twintig kunstenaars nieuw en bestaand werk zien dat de gemiddelde Nederlander misschien niet kent, maar waar de kunstkenner zich al op verheugen. De organisaties zet de kunstwerken in

Drenthe in de volle schijnwerpers. De vogelnesten van Adrián Villar Rojas uit Argentinië en de naakten van Matthew Day Jackson zullen de aandacht trekken in het Drentse oerlandschap.

Into Nature wil toeristen, beeldende kunstliefhebbers en bewoners verleiden, verrassen en vermaken. Zo bouwen Heather en Ivan Morisson een bijzonder architecturale installatie op het Holtingerveld, waarin gasten kunnen verblijven. Slapen in een kunstwerk was tijdens de eerste editie van Into Nature in 2016 enorm populair.

“Into Nature laat zien waar we in Drenthe goed in zijn, namelijk samenwerken en krachten bundelen,” aldus Marieke Vegt, “Een team van curatoren, onder leiding van Hans den Hartog Jager, en de samenwerkende kunstinstituten Drents Museum, Stichting Kunst & Cultuur, KiK en Museum De Buitenplaats, brengen het beste van Drenthe samen in een explosieve cocktail van creativiteit, kwaliteit en gastvrijheid”.

Meer informatie: intonature.net

